א א מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה ח ופ"ט מהל' נזירות הלכה ח:

ב ב מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה ב:

וב"ה אומרים (א) אין הקדש, כיצד - אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן: בית שמאי אומרים הקדש ובית הלל אומרים אינו הקדש, דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש ועלה של כסף: בית שמאי אומרים הקדש ובית הלל אומרים אינו הקדש. חבית של יין שתעלה בידי ראשונה הרי היא הקדש ועלתה של שמן בש"א הקדש ובה"א אינו הקדש:

גמ' בית שמאי אומרים הקדש כו': *מאי טעמייהו דבית שמאי? דילפינן תחלת הקדש מסוף הקדש: מה תמורה אפי' בטעות, אף הקדש אפי' בטעות, *ובה"א הני מילי תמורה, אבל אחותי הקדש בטעות לא מחתינן, ולב"ש מה אילו אמר ה"ז תחת זה לחצי היום מי הויא תמורה מההיא שעתא אלא עד דמטי חצי היום הוא דהויא תמורה, ה"נ לכי מיגליא מילתא? *אמר רב פפא לכך נאמר ראשון, כשיצא ראשון, והא שור שחור קאמר, מי לא עסקינן דלית ליה אלא האי? לא צריכא דאית ליה תרין תלתא, ובה"א, א"כ שיצא בראשון מיבעי ליה; א"ל רבא מברניש לרב אשי האי הקדש בטעות הוא, הקדש בכוונה הוא (ב) משום דאטעייה לדיבוריה קמא וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש והתנן *מי שנדר בנזיר ונשאל לחכמים והתירו, והיתה לו בהמה מופרשת, תצא ותרעה בעדר, אמרו ב"ה לב"ש אי אתם מודים שהקדש בטעות הוא, ותצא ותרעה בעדר, מכלל דסברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש, אלא ב"ה הוא דקא טעו - סברי טעמייהו דב"ש משום דהקדש בטעות הוי הקדש ואמרי להון ב"ש לאו משום הקדש בטעות הוא אלא משום דאטעייה לדיבוריה קמא וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש תא שמע *היו מהלכין בדרך

ואחד

ובית הלל אומרים. הואיל ולא נתקיימו דבריו אין הקדשו קדוש א) ל"א אחרינא יצא לבן בש"א אותו שחור שיצא תחלה אחר הלבן הראשון הוי הקדש וכן דינר וכן חבית של יין: **גמ' הכא נמי גבי הקדש לכי מיגליא מילתא.** דיצא שחור תחלה להוי קדוש ולא השתא כי נפק לבן ברישא דהא לא איגליא מילתא (ג) ב) כדקאמר: **לכך נאמר ראשון.** דהכי קאמר שחור ראשון שיצא יהא הקדש דמשמע דאית ליה שוורים שחורין הרבה ועלייהו סמכא דעתיה דהכי אמר שור שחור לכשיצא ראשון משאר שוורים שחורין יהא הקדש וכשיצא ג) שחור אחר הלבן הרי יצא ראשון לשאר שוורים שחורין ואיגלאי מילתא דעליה קאמר ולא אלבן: **והא שור שחור קאמר.** דמשמע דשחור שיצא תחילה קודם ללבן דמי לא עסקינן דלית ליה אלא חד שחור ד) ומש"ה קאמר דאם יצא תחלה יהא הקדש אבל אם הקדימו לבן לא יהא שחור הקדש: **לא צריכא דאית ליה תרי ותלת.** שחורין ואיזה שיצא תחלה יהא הקדש (ד) ה) ומש"ה לא חשיב כלום יציאתו של לבן: **וב"ה אומרים א"כ.** כדקאמרת דלא חשיב אלא איזה מן השחורים שיצא תחלה ליתני שור שחור שיצא בראשון תחלה לשחורין אלא כיון דתני שיצא ראשון משמע דבעי דליפוק שחור ראשון לכולהו ואפי' ברים לבן וכיון דנפיק לבן תחלה לא כלום הוי: **א"ל אין ודאי הקדש בכוונה הוא.** דודאי ו) להקדש שחור איכוין (ה) ולהכי קרי ליה הקדש טעות משום דאטעייה לדיבוריה קמא דהכי הוה ליה למימר שחור שיצא מביתי ראשון דהוה משמע שיצא תחלה לשאר שוורים אבל כיון דאמר שור שחור משמע דלא סמכא דעתיה אשחור דלבן נמי בכלל שור הוא להכי קרי ליה הקדש טעות שהטעה דיבורו שאמר שור ז) ל"א למאי דפרישית במתני' דבש"א דלבן הוי הקדש ילפינן ליה תחלת הקדש ח) כדמחית אינים מידי בקדושה מסוף הקדש דהיינו תמורה שהיא באה מכח הקדש אחר מה תמורה אפי' בטעות כדאמרינן במסכת תמורה בפרק יש בקרבנות (ד' יז.) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש יהיה לרבות שוגג כמזיד שאם סבור לומר זו תמורת עולה ואמר זו תמורת שלמים או תמורת שלמים ואמר זו תמורת עולה הרי זו תמורה אף הקדש אפי' בטעות שאם סבור להקדיש שחור והקדיש לבן או לבן והקדיש אדום הרי לבן ואדום מוקדשים וב"ה אומרים הני מילי תמורה משום דאתיא מכח הקדש אבל אחותי מידי בהקדש דמעיקרא הוי חולין בטעות לא מחתינן ליה בהקדש ולב"ש אמאי הוי שור לבן שיצא עכשיו הקדש ט) [מדאמר] שור שחור שיצא ראשון ליהוי הקדש לכשיצא ראשון לשאר שוורים שחורים שיצאו אחריו מן הרפת מידי דהוה אתמורה י) אילו לגבי תמורה כ) אמר הרי זה תחת זה תמורה לחצי היום מי הוי תמורה מההיא שעתא דקאי בה אלא לא הוי תמורה עד ל) דמטי פלגא [דיומא] דאמר הכא נמי לא איגליא מילתא עד דנפיק שחור מקמי הנך שחורים דקיימי ברפת מ) ולא ליהוי קדוש לבן כלל: **אמר רב פפא לכך נאמר ראשון.** דכל מאן דיצא ראשון בין שחור בין לבן ליהוי קדוש: ה"ג והא שור שחור קאמר דמי לא עסקינן דאית (ו) נ) ביה תרין או תלת לא צריכא דלית ליה אלא האי והא שור שחור קאמר ומדקאמר שור שחור ש"מ דלא ניחא ליה לקדושי אלא שחור והאי דקאמר ראשון משום דהוו ליה תרי תלתא שחורין וקאמר דההוא שחור דנפק קמא מבינייהו ליהוי קדוש ולא אחר: **לא צריכא דלית ליה שחור אלא חד.** והלכך האי דאמר ראשון משום דניחא ליה דכל מאן דנפיק ברישא או שחור או לבן להוי קדוש. וב"ה סברי א"כ דניחא ליה דקדיש נמי לבן לימא שיצא בראשון אלא מדאמר ראשון ש"מ דאי נפיק [שחור] ראשון ניחא ליה לקדושי אבל בלבן לא ניחא ליה והוה ליה טעות הקדש וכל טעות בהקדש אינו הקדש: **א"ל רב אחא מברניש לרב אשי האי הקדש בטעות הוא הקדש בכוונה הוא.** דכיון דאמרת דלכך אמר ראשון דדעתיה להקדיש כל מי שיצא ראשון תחלה בין לבן בין שחור הוה ס) הקדש בכוונה ואמאי קרי ליה הקדש בטעות: ע) **הכי נמי דהקדש בכוונה הוא.** אלא להכי קרי ליה הקדש טעות משום דאמר שחור דילא ברישא דאטעייה פ) לההוא דיבורא קמא דמיחזי כמאן דלא ניחא ליה לקדושי אלא שחור: **וסברי ב"ש הקדש בטעות לא הוי הקדש.** דמדקא מוקמת לה בכגון דאית ליה כוונה אלמא דאית להו לב"ש דהקדש טעות לא הוי הקדש והא תנן בהאי פירקא לקמן מי שנדר בנזיר ונשאל לחכמים לפי שנדר צ) והתירו לו אם היתה לו בהמה מופרשת תלא ותרעה בעדר עם שאר בהמות חולין לפי שאין בה ק) קדושה כלל: **אמרו להם ב"ה לב"ש.** עכשיו הורתם להורות כדברינו דהקדש טעות אינו הקדש כגון זו שבשעה שהפרישה היה סבור שהוא נזיר וטעה ואתם אומרים שאינו הקדש ותלא ותרעה בעדר ומדקאמרי להו ב"ה הכי ש"מ דשמיע להו מינייהו דב"ש דאינהו אמרי דהקדש טעות הוי הקדש: **לא לעולם ב"ש סברי דהקדש טעות אינו הקדש והכא ב"ה הוא דטעו.** דאינהו סברי ר) דאמרי גבי שור שחור דהוי הקדש משום דהקדש טעות הוי הקדש וקאמרי להו ב"ש לאו להכי ש) אמרי דהוי הקדש דלדידן ס"ל דהקדש בטעות לא הוי הקדש אלא הכא בכוונה (ז) דאטעייה ת) לדבוריה קמא כדלעיל:

ואחד

כיצד אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן בש"א הקדש. ①אית דמפרשי בגמרא מילתא דב"ש דקאמרי הקדש אלבן קאי משמע הקדש טעות הוי הקדש די"ל לומר דדעתו הוי להקדיש [מה] שיצא מביתו ראשון ומה שאמר שחור לפי שטעה והיה סבור שהשחור יצא ראשון הלכך טעותו לא ימנע את ההקדש מלחול על השור שיצא מביתו ראשון ואפילו על הלבן אם ההקדש ②ואית דמפרשי דשור שחור שיצא אחר הלבן קדוש ואע"ג דלא נפק ראשון מן הבית ומיירי שיצא ראשון מן הבית לשאר שוורים שחורים ובגמרא אפרש וכן דינר וחבית יש לפרשו בשני פנים וכי היכי דמפרשי רישא יש לפרש הנך בכי ה"ג ובגמרא *מפרש למה לן הנך בבי דינר זהב וחבית של *שמן: [התוספות השייכים כאן עומדים בדף ל"ג ע"א מד"ה מאי טעמא]: *מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם א] מונה משעה שנדר. פירוש מי שנדר בנזיר ועבר ושתה יין בנזירותו ונשאל לחכמים להתיר לו נדרו אפילו לב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות כדאמר בפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (לעיל ט.) אפילו הכי לב"ש צריך שיקבל הנזירות בלשון טוב ותשוב שראוי לקבל בו נזירות אבל יש לשונות הרבה או פיטיין דלא הוי קבלה ואפילו ב"ש מודים שאם קבל בלשון גרוע דלא הוי נדר והשתא נשאל לחכם אם הלשון שקבל עליו הוי לשון נזירות או [לשון] קבלה או לא ואסרו חכמים לומר שלשון קבלה והוא עבר תחלה על נזירותו ששתה ביין מונה משעה שנדר וכל הימים שעבר בהם עולין לו לימי נזירותו ולא קנסינן ליה לחזור ולמנות כימים שמנה בעוד שהיה עובר על נזירותו וע"כ מיירי בשעבר דאל"כ ב] פשיטא הוא דמונה משעה שנדר פשטיה דמתני' משמע דקתני מונה [משעה] שנדר על הימים שעבר בהן עלו לימי נזירותו ומשום סיפא דקתני והתירו תני רישא ואסרו אע"פ שהם לא אסרו כלום אלא שאמרו לו שבלשון טוב קיבל עליו נזירות*:

נשאל

צ"ל אחרים

צ"ל יין

סייך לע"כ

[עי' תוס' לקמן לג. ד"ה אמר רב פפא וכן כל הסוגיא דהכא מפרשי תוספת לקמן]

צ"ל קבלה הוא והוא. יעב"ץ [לקמן ע"ב]

גי' א"מ סני

מבנה

ג' דוגמאות של הקדש בטעות

נושא (דף המשנה ב)

נסיון להבין שיטת ב"ש בדין הקדש בטעות - ואם יש ללמוד דיני הקדש מתמורה

מבנה

ב' גישות בדי' להסביר ב"ש

יעקב קושית הגמ' מדין תמורה - דהאומר בבקר ואומר יחול התמורה בצהרים הוא אינו חל מהבקר אלא חל מהצהרים כפי שהוא התנה - א"כ איך הקדש בטעות יכול לחול

"וסברי ב"ש..." קושיות על הסברו של ר' פפא ואשר ולפי הקדש בטעות אינו לא חל

⊛שיטת ר' פפא לפי תוס' = דמשמעותו לא ניתן לומר שסברי ב"ש דהקדש בטעות גרידא הוי הקדש

[עי' תוספות לקמן לג. ד"ה מ"ט דב"ש]

[עי' תוס' שם ד"ה וב"ה]

נוסחת הריב"ן

א) בכ"י כתוב כאן גליון ל"א כו': ב) דקאמר ומ"ט דב"ש: ג) השחור: ד) ומסתמא קאמר: ה) ומהכל [וצ"ע]: ו) להקדיש: ז) אביי אמר לא ס"ד כו' כדמפרש בסוף הס"ד ואח"כ מס"ד ילפינן ליה ונשאר ליתא ונראה דעד כאן נמשך הגליון דלעיל במשנה: ח) כד מחית: ט) משום דאמר שור שחור שיצא ראשון להוי ליה ההוא שור שחור הקדש לכשיצא ראשון לשאר כו' י) דאילו: כ) אילו: ל) עד פלגא דיומא הכא נמי כו' כצ"ל: מ) להוי קדוש ולא להוי קדוש כו': נ) ליה: ס) הוה ליה: ע) אין הכי נמי: פ) בהכוונה: צ) שנדר בטעות: ק) שום קדושה: ר) דהכי דאמרי: ש) אמרינן: ת) דאטעייה הוא לדבוריה:

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה וב"ה אינו הקדש: (ב) גמ' הקדש בכוונה הוא הכי נמי אלא משום דאטעייה לדיבוריה: (ג) רש"י ד"ה הכא נמי וכו' מילתא דעליה קאמר הס"ד ואח"כ מ"ה לכך וכו': (ד) ד"ה לא צריכא וכו' יהא הקדש מהכל ולא חשיב כלום: (ה) ד"ה א"ל אין וכו' שחור איכון אלא להכי קרי: (ו) ד"ה ה"ג והא וכו' דאית ליה תרין: (ז) ד"ה לא לעולם ב"ש וכו' הכא בכוונה הוא אלא דאטעייה לדיבוריה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה כו' ל"ב] בא"ד דאל"כ פשיטא הוא דמונה משעה שנדר אלא ע"כ פשטי' כצ"ל:

◆

פי' הרא"ש

מסוף הקדש, תמורה קרי סוף הקדש לפי שקדושתה באה מכח אחרת מה תמורה אפי' בטעות כדאמרי' בתמורה פ' יש בקרבנות 'יהיה' לרבות שוגג כמזיד ומפרש ר' יוחנן התם כסבור לומר שור שחור ואמר לבן, כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים וה"ה נמי כסבור לומר שור שחור יהיה (הקדש) [תמורה] ואמר לבן, קדוש, וכן במתניתין נמי אי אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון [יהיה הקדש] ויצא לבן קדוש: ולב"ש מה אילו אמר ה"ז תמורת זו לחצי היום מי הוה תמורה מההיא שעתא. אם אמר ה"ז תמורה כשיגיע חצי היום מלתא דפשיטא דאינה תמורה עד שיגיע הזמן שקבע ואז על פי דבורו למפרע חלה עליה קדושה מחצות ואילך ה"ג (מי) [לכי] אינגלאי מילתא למפרע שיתקיימו דבריו שאמר שור שחור שיצא מביתי ראשון תחול קדושה עליו וכ"ז שלא נתקיימו דבריו אין כאן קדושה כלל. ולא דמי לתמורת טעות דהתם אני מקיים דבריו מה שהוציא בפיו ואע"ג דאין פיו ולבו שוין גזרת הכתוב הוא דהויא תמורה אבל לשנות מה שהוציא בפיו כי האי לא אשכחן דקדוש בתמורה. אמר ר"פ לכך נאמר ראשון לכשיצא ראשון כלומר ודאי מתמורה לא מצי ב"ש למילף לשנות מה שהוציא בפיו אלא טעמא דב"ש משום דמתרצי לדבוריה הכי שור שחור שיצא מביתי ראשון לשחורים קדוש והצ"ל אלא אמר ר"פ אלא משום דלא הזכיר אמורא בתירוץ ראשון (הוא) לא קאמר אלא: לא צריכא דאית ליה תרין ותלת: ה"ג ובה"א א"כ שיצא ראשון מבעי ליה אבל מדקאמר מביתי משמע אם שור שחור יצא מן הבית תחילה. הא שור שחור קאמר ומי לא עסקי' דלית ליה אלא האי וכיון שאין בביתו אלא שור שחור א' לא מצית לפ' למילתיה ראשון לשחורים: האי הקדש בכוונה הוא ואמאי קרו ליה 'הקדש בטעות' משום דאטעייה לדיבוריה שדיבורו אינו משמע כל כך להדיא כמו שב"ש מפרשים אותו ולהכי קרו ליה הקדש בטעות כלו' הקדש שדומה קצת לטעות אנו מפרשים דבריו דלא הוי טעות וקדוש. מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם והתירו. לב"ש דאית להו דאין שאלה בנזיר לעולם גבי הריני נזיר מן הגרוגרת וכן בפרקין דהיו מהלכין בדרך וא' בא כנגדן סברי ב"ש דאפי' בטעות הוי נזיר א"כ לא שייך בית התרה לדידהו מיירי שנדר ואינו יודע אם הוא לשון נזיר והתירו החכם וא"ל שאין בלשון הזה לשון נזירות: היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר דהפרשה בטעות הוא ומדקאמר להו ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש בטעות מכלל דטעמיה דב"ש דהקדש בטעות הוי הקדש וילפי' מתמורה ואמרי' ליה ב"ש לאו הקדש בטעות הוא אלא דאטעייה לדיבוריה ומה שהשיבו ב"ש במתני' אי אתם מודים שאם קרא לט' עשירי וכו'. השיבו להם לפי טעמם וכה"ג אשכחן ריש מסכת נדה. ולמאי דקאמר טעות וקא

מקשי'